

MAGAZINELITA.CZ

1. Upřímně věřím, že divadlo má léčivou moc, říká režisérka Janka Ryšánek Schmiedtová

18.08.2024 magazinelita.cz

[Odkaz na originál](#)**Klíčová slova:** divadle; moravskoslezském; Národním

Určitě více než deset let sleduji režisérskou hvězdu Janku Ryšánek Schmiedtovou, kterou jsem prvně zaregistroval v Ostravě.

Od té doby se z ní stala vyhledávaná režisérka, která hostuje na několika scénách a sklízí úspěch za úspěchem. Bohatá je i tematická i žánrová pestrost, která je synonymum její tvorby. Zatím naposledy jsem viděl její režii Smetanovy Prodané nevěsty. A i když mě představení vyloženě uchvátilo, točí se náš rozhovor nejen kolem Prodanky a divadla, ale také o létě, rodině či "mesijé" synkovi. Ještě, než se vás zeptám, jak prožíváte léto, tak by mě zajímalo, jaké máte pocity z opery Prodaná nevěsta, kterou jste režírovala. Sám jsem představení viděl, moc se mi líbilo a nešlo nevidět a neslyšet ty ovace, které vaše olomoucká Prodanka měla... Pro mě to bylo jedno z nejkrásnějších zkoušení, jaké jsem kdy zažila – má první opera a hned tak silné emoce. Každodenní intenzivní blízkost hudby mě absolutně dobíjela, v noci jsem se budila, protože mi jednotlivé árie hrály v hlavě a já se jich nemohla donaposlouchat. Během generálních zkoušek bylo čím dál jasnější, že všichni táhneme za jeden provaz, že jsme opravdu tým a že tvoříme něco, čemu věříme. Ten pocit, že společně umíme udělat cosi, co nás všechny převyšuje, byl naplňující. Mně upřímně překvapily nejen krásné a dlouhé ovace po obou premiérách, ale i podivná zloba, která prosákla z některých míst. Netušila jsem, že prostředí opery a její odborné veřejnosti umí být tak nepřející, zlé, hanící. Ale jak říkala Božena Němcová: Kdo v slunci chodí, stíny ho následují...

Co říkáte současným kritikám a co říkáte úrovni recenzentů?

Strašně ráda bych byla tak sebevědomá, abych zpětnou vazbu neřešila, aby mě nezajímala. A samozřejmě, že ráda čtu dobré recenze na svou práci, kdo taky ne? Obecně ale musím říct, že kvalita české odborné zpětné vazby je strašně kolísavá. Mnohdy recenze připomínají osobní hejty nebo oslavné výkřiky. Jde o subjektivní texty bez zamyšlení, bez analýzy – prostě jen pocit toho, kdo ten který text píše. Nejvíc si toto uvědomuji, když čtu opravdu analytický text, kde se pisatel skutečně zamýšlí, co a proč bylo v inscenaci, a jen ze své mocenské pozice nerozdává odborné rozumy ve smyslu. Líbilo/nelíbilo. A proč vlastně? Protože to říkám, tečka!

Po premiéře Prodané nevěsty následovaly divadelní prázdniny, což už se asi moc nenosí, protože divadla fungují i přes léto. Jak to máte vy? Byl dovolenkový odpočinek a relax s rodinou?

S manželem se střídáme v péči o našeho ročního syna Rudíka, takže toto léto bylo ve znamení tropických veder, rostoucích zubů, nevyspání a vyčerpání. Radek, můj muž, mi ale i tak umožnil na čtyři noci odletět do Londýna za kulturou, což bylo a je vždy skvělé, zvláště pak Imelda Staunton ve své životní roli dohazovačky Dolly Leviové na West Endu. Jezdím se tam koukat na činohry, a zvláště pak muzikály, se kterými české intelektuální divadelní prostředí stále lehce pohrdá, škoda. Muzikál je velkolepý žánr, který už dávno pouze hloupě nebaví, kéž bychom si tohle trochu více uvědomovali...

Zpátky k divadlu, které je podle mého vaší velkou láskou, což je vidět jak počtem titulů a žánrů, tak divadelních scén, kde hostujete. Co je lepší – být hostující režisérkou nebo stálým zaměstnancem, respektive uměleckým šéfem divadla?

Na tuhle otázku snad ani nejde odpovědět. Samozřejmě je skvělé s týmem pracovat na repertoáru, který pro vás má absolutní smysl. Jenže vést takový tým je nelehké a bohužel se často až zpětně zjistí, že ta éra, která třeba právě teď skončila, byla unikátní. Lidé si tady a teď jen málokdy uvědomují, že je jim dobře. Kromě toho ne vše závisí na uměleckých šéfech a hercích, když mají nekompetentního či dokonce nepřejícího ředitele či jednatele, což se stále dokola děje (čest výjimkám), je jejich snaha brzděná nebo dokonce marná. Jako hostující režisérka neřeším provozní problémy a mohu se plně věnovat vizím. A tak se herci na mě a naši práci těší, protože společně tvoříme – neřešíme, kdo co bude další sezónu hrát a je-li to správně – či jak to, že ještě není spravená sprcha v prvním patře.

Vratme se ještě k minulé divadelní sezóně. Jak ji vy sama hodnotíte a co pokládáte za úspěchy sezóny?

Já jsem se s manželem pokusila o skloubení mateřství a práce, o čemž se u nás často říká, že to nelze. My máme naštěstí opačnou zkušenost. Bylo to nelehké, někdy šílené – někdy jsme, jak se říká, leželi na dně a dýchali brčkem, ale ve výsledku to šlo. Rudík byl a je spokojené dítě, které se většinu času směje, miluje chodit do divadla a poznávat nové lidi, nedělá mu problém cestovat vlakem, uť... Ten už toho zažil a my s ním, je to mazec – ale mohla jsem se stát matkou, mít spokojené dítě, a zároveň zůstat režisérkou, to se v našem divadelním světě skoro rovná zázraku, a proto je to i vrchol mé minulé sezóny. Přála bych si, aby podobné možnosti měly všechny mé kolegyně.

Když máte volný den a nikam nemusíte, co děláte?

Vzpomínám si, že jsem takové dny mívala. Týýý jo, tehdy jsem poslouchala audioknihy, pila čaj, vařila jsem, četla, sledovala filmy nebo se třeba jen dívala se na on-line kamery z Londýna či New Yorku. Těším se, že zase jednou tyhle dny přijdou, dobíjí mou fantazii, mé vášně, moji kreativní mysl.

Máte čas zajít do divadla jen tak, podívat se na představení svých kolegů?

Dělám to často a ráda. Dokud Rudík v nosítku usínal, chodili jsme spolu každý týden. Na činohry i muzikály. V Národním divadle v Praze byl se mnou a manželem syn už dvakrát. Vždycky sleduji ty vyděšené pohledy lidí, paní uvaděčky ale bývají nadšené, a k nim se pak připojují i ostatní diváci, když vidí, že dítě v nosítku se automaticky nerovná hysterický pláč – to je mimochodem náš strašný český předsudek, že všechny děti furt jen řvou. I proto se během příprav Prodané nevěsty jedna generální zkouška na mou prosbu

otevřela rodičům s dětmi do jednoho roku. Měla jsem z toho lehce stažené půlky stresem, ale zadařilo se a moc. Ne všechny ale některé děti, když cítí, že jsou jejich rodiče v pohodě, prostě usnou, nebo jsou v klídku, a nechají je užít si, co se děje na jevišti. A rodiče pak mají najednou šanci vytrhnout se ze stereotypu, nadechnout se, zažít kulturu, to je důležité, řekla bych až zásadní. Co vám daly zahraniční stáže?

V první řadě přehled, jak vypadá divadelní systém za našimi hranicemi. Kéž bychom si toho našeho víc vážili, víc do něj investovali, je unikátní a opravdu velmi rovnostářský. V České republice do divadla může zajít opravdu každý a pokud má chuť, tak opakovaně, to jinde ve světě není. Zároveň je divadlo pevnou součástí vzdělávacího procesu u dětí a dospívajících, to je skvělá věc, se kterou máme ale tendenci opět trochu pohrdat.

Podle všeho vás zajímá historie i současnost, klasická témata, která mohou být stále aktuální, ale také mě fascinuje i žánrová rozmanitost, což se prolíná celou vaší režisérskou tvorbou. Ta je velice pestrá, ale kdyby nebyla, tak by vás to ani nebavilo. Takže – co vás vaší práci nejvíc baví a vzrušuje?

Ta pestrost přišla tak nějak sama od sebe a upřímně mi pomáhá nevyhořet. Když střídám velké inscenace s "miminím" divadlem, hudební žánr s činohrou, je mi dobře. Vždy si zkusím něco nového, zůstávám ve středu, a přitom si v hlavě odpočinu, to je cenné a nutí mě to stále znovu přemýšlet, hledat a nebrat nic jako samozřejmost. Já upřímně věřím, že divadlo má léčivou moc, že dokáže člověku dodat sílu, pomoci v těžkých časech – a beru jako velké privilegium, že smím divadlo pro lidi připravovat a zkoušet. Čím jsem ale starší, tím víc mi dochází, že nejdůležitější divadlo je to pro děti a dospívající, můžeme jim skrze inscenace zásadně pomoci s přijímáním světa a řešením nelehkých otázek. Škoda, že někteří s tímto žánrem, po kolikáté tohle tady už zmiňuji, pohrdají...

Lidi jsou různí. Nicméně na které inscenace vy sama ráda vzpomínáte a které se podle vašeho názoru hodně povedly?

Další otázka, na kterou nelze odpovědět! Každá inscenace pro mě byla krokem v profesním životě, žádnou neberu jako zbytečnou, nepovedenou. Protože o mně jedna studentka na jaře psala diplomovou práci, musela jsem vzpomínat na svou absolventskou inscenaci Eva, Eva!, upravenou Gazdinu robu Gabriely Preissové. Skoro bych řekla, že ta pro mě byla osobně i profesně nejvíc zásadní, ale uvědomuji si to až nyní. Pak ráda a hodně vzpomínám na zkoušení Kuřáček v **Národním divadle moravskoslezském**, svou první operetu Ples v opeře a muzikál Pět let zpět tamtéž, pak na něžnou a krutou Krásku z Leenane v Divadla J. K. Tyla v Plzni, Gazdinu robu v Opavě, Hamleta pro Letní shakespearovské slavnosti, Osiřelý západ i Maryšu u Bezručů, Dům Bernardy Alby v Olomouci, Pýchu a předsudek ve Zlíně, Baletky s Miřenkou Čechovou a samozřejmě Marii Antoinettu v Liberci. Krásná byla také příprava mé první autorské pohádky Jak morčata pekla bábovku v brněnské Radosti, a pak také inscenace Rychlé šípy v Šumperku a Malá Mína zmlsaná v Ostravě, obecně miluji dělat miminí divadlo pro batolata, to mi pokaždé dává intenzivní pocit smyslu.

Na co se nyní připravujete a co nového chystáte pro novou sezónu? Zkrátka - na to těšíte?

Pro Divadlo Spejbla a Hurvínka připravuji inscenaci Hurvínkova vánoční záhada, dělat takhle speciální věc pro děti byl už nějakou dobu můj sen, a na konci sezóny mě pak i s mesijí synátorem pozvalo Uherské Hradiště, kde to bude taky snové... Po nějaké době mě čeká setkání s kolegou Shakespearem... Rýsují se i další spolupráce, jen musím plánovat opatrně, ne všechna divadla mají možnost postarat se o mě i Rudu, nevyčítám jim to, jsem ale šťastná, že se nově ukazují možnosti, jak to lze, ženy-režisérky by si opravdu neměly vybírat, zda v jejich životě bude rodina nebo naplňující práce, není to nutné, zkouška má jen čtyři hodiny a dvě z toho náš Rudík prospí, vrací se mu pak spokojená máma, která je pro něj připravena být stoprocentní. Jako jasně, někdy nám s manželem tiká nerv v oku, ale i tak to má smysl.

Robert Rohál

Foto: archiv Janka Ryšánek Schmiedtová

Fotogalerie

URL | <https://www.magazinelita.cz/clanek/13188-uprimne-verim-ze-divadlo-ma-lecivou-moc-rika-reziserka-janka-rysanek-schmiedtova/>

« zpět na začátek